

Квест «Козацькими стежками»

Короткий опис.

Квест «Козацькими стежками» заключний етап дослідницької роботи учнів 5-х класів. Під час вивчення теми «Козацька доба» на уроках історії діти розшукували цікаві факти по темі. Пошук інформації здійснювався в Інтернеті, енциклопедичних виданнях та художній літературі. За пошуком необхідних джерел діти зверталися до бібліотеки. Виникла потреба зібрати літературу про виникнення козацтва в Україні, про державну діяльність українських вояків, їх героїчну звитягу, походи, про життя та побут козаків на Січі, про славні звичаї, традиції та легенди. В бібліотеці була оформлена книжкова виставка «Ми – козаки, ми – гордість України», на якій пропагувалася підібрана література. Для учнів були проведені інформаційні години «Славетні шляхи українського козацтва», «Яскраві постаті Війська Запорізького».

Деякі діти зацікавилися темою і почали систематично брати книги даної тематики та індивідуально їх опрацьовувати. Для засвоєння учнями знань з історії українського козацтва виникло бажання узагальнити вивчене та зацікавити інших читачів цією темою під час квесту. Для розробки та проведення заходу були залучені учні 10-х класів, учасники військово-патріотичної гри «Джура»

Мета: поглибити знання учнів про історичну і культурну спадщину України, про історію славного українського козацтва; виховувати почуття патріотизму, національної гідності та побратимства, любов до історії свого краю, прагнення бути справжніми українцями.

Завдання:

- Ознайомити учнів з історією козацтва, зацікавити їх козацькими традиціями;

- формування інтелектуальних знань, умінь використовувати різноманітні джерела інформації;
- бути комунікабельним, контактним, працюючи в групах;
- навчити вислуховувати думку інших та доводити свою;
- залучити учнів до активного дозвілля і пошукової роботи з історії рідного краю.

Матеріально-технічне забезпечення квесту:

комп'ютер, доступ до Інтернету, Wi-Fi; книжковий фонд бібліотеки, допоміжні матеріали та завдання до кожного туру.

Організація квесту:

Учасники: команди учнів 5 класів (по 6 осіб кожна).

Тривалість квесту: 1 година.

Підготовка до квесту:

- розробити завдання;
- дібрати реквізити;
- облаштувати місця, де буде проводитися кожен з етапів квесту;
- роз'яснити учням правила гри;
- дати попередні завдання учасникам квесту (ознайомити з темою та літературою)

ХІД ГРИ

Гра відбувається в межах навчального закладу. Ведучий пояснює учасникам правила квесту та видає маршрутні листи із позначеними зупинками (у маршрутних листах зупинки розташовані так, щоб команди одночасно не перебували на одній зупинці). Завдання кожної зупинки оцінюється відповідною кількістю балів, які записуються у маршрутний лист. До проведення квесту залучаються учнів школи, які відповідають за роботу на кожній зупинці, оцінюють правильність відповідей, роблять записи в маршрутному листі.

Оцінюють перемоги команд шановні журі . Вони слідкують за дотриманням правил квесту, визначають та нагороджують переможців в змаганнях.

Після проходження останньої зупинки команди повертаються до місця старту для підбиття підсумків та оголошення результатів гри. Переможцем стає команда, яка набере найбільшу кількість балів за виконані завдання.

Бібліотекар: Як відомо, людина нерозривно пов'язана з минулим свого народу, його історією, і сьогодні ми перегорнемо одну зі сторінок нашого славного минулого-Запорізького козацтва. Йому належить особливе місце в історії України й історичній пам'яті українського народу.

Мабуть немає жодної людини в нашій Україні, яка б не знала про славу Запорозьку Січ, про січове лицарство - козацтво, про їхні походи і подвиги.

Відомо, що козак – це лицар, мужній і хоробрий, відданий та добре знає свою історію, своє коріння.

Бо найкращі вояки

Запорізькі козаки!

І не буде переводу

Українському народу!

Доки із глибин сторіч

Долуна козацький клич.

Тому, щоб не втрачати ці традиції, сьогодні ми проводимо квест для учнів 5 класів, в якій нащадки козаків повинні показати свої знання, винахідливість, таланти та волю до перемоги. А ми з вами подивимось, достойні вони наших предків запорізьких козаків, чи ні? То ж прошу команди представити себе (учасники озвучують назву та девіз команди)

Отже, розпочинаємо наш квест. Вам доведеться пройти через дев'ять випробувань. Це стільки, скільки було колись порогів на Дніпрі. В давні часи ці пороги були страшною перешкодою на шляху до того, хто плив Дніпром на Січ. Вважалося, що справжнім козаком може зватися лише той, хто пройшов хоч раз у житті через пороги.

Бажаємо всім учасникам вдалих стартів і наполегливої боротьби у змаганнях, козацького вишколу, гарту, доброго настрою і чудових вражень від нашої спільної праці, перемоги і миру!

Команди отримують маршрутні листи.

МАРШРУТНИЙ ЛИСТ

	Кількість балів	Координатор	Примітка
I тур - «Історична мозаїка»	За кожну правильну відповідь – 1 бал		
II тур - «Козацький словничок»	За кожну правильну відповідь – 1 бал		
III тур - «Забава кошоварів»	5 балів		
IV тур - «Умілий рибалка»	Від 1 до 5 балів		
V тур - «Зашифроване послання»	3 бали		
VI тур - «Конкурс прислів'їв»	За кожну правильну відповідь – 1 бал		
VII тур - «Козацька скриня»	За кожну правильну відповідь – 1 бал		
VIII тур- «Математика з козаками»	5 балів		
IX тур - «Кросворд»	5 балів		

I зупинка - «Історична мозаїка»

Кожній команді пропонується ряд запитань, на які вони мають дати відповідь.

За кожну правильну відповідь нараховується 1 бал.

1. Як називалася столиця козацький земель? (Запорізька Січ)
2. На якому острові була збудована перша Січ? (о. Мала Хортиця)
3. Що означає слово - козак? (вільна, смілива, ні від кого незалежна людина)
4. Як називалися символи влади старшини у козаків? (клейноди)
5. Що було найважливішою ознакою влади в козацькому війську?
(гетьманська булава)
6. Який колір мала січова корогва? (малиновий)
7. У якому місті за часів гетьманування Б.Хмельницького розташовувалася
резиденція гетьмана? (у Чигирині)
8. Що козаки обов'язково будували на Січі? (церкву)
9. Кого на Січі називали козацьким джурою ?
(помічника, учня, майбутнього козака)
10. Як називали місце, де жили козаки? (курінь)
11. Найвідоміша козацька страва (куліш)
12. Що означає для козака слово «чайка»? (човен)
13. Про яку деталь козацького вбрання казали: «широкі, як чорне море»?
(шаровари)
14. Як називається довгий козацький чуб? (оселедець)
15. Кому не дозволялося заходити на територію Запорозької Січі? (жінкам)
16. Які відомі українські танці народилися на Запоріжжі? (гопак, метелиця)
17. На яких музичних інструментах грали козаки? (кобза, скрипка, цимбали)
18. Яку річку найбільше поважали запорізькі козаки? (Дніпро)
19. Холодна зброя з вигнутим лезом, яку виготовляли безпосередньо на
Запорізькій Січі (шабля)
20. Як називали співця, хранителя бойової слави? (кобзар)

II зупинка - «Козацький словничок»

У книгах про козацьку добу ми часто зустрічаємо слова, характерні лише для того часу. Саме їм присвячена наступне завдання нашого заходу.

Вам необхідно підібрати визначення до поданих слів (слова і їх визначення надаються окремо). За кожен правильну відповідь ви отримуєте 1 бал.

Шаровари	Одяг синього або червоного кольорів, виготовлений з льону, або коноплі
Корогва	Прапор козацьких військ
Булава	Відзнака гетьманської влади
Гетьман	Найвища посадова особа на Запорізькій Січі
Пицаль	Рушниця, яка була на озброєнні українських козаків
Чайка	Безпалубний плоскодонний човен Запорізьких козаків
Джура	Зброєносець у козацької старшини
Зимівник	Назва хутора, де козаки перебували, коли не було військових дій (особливо взимку)
Клейноди	Символи державної і військової влади

III зупинка – «Забава кошоварів»

У давнину на Запорізькій Січі жили тільки чоловіки, жінкам вхід до цієї «святини козацтва» був заборонений. Тому не дивно, що рецепти справжніх козацьких страв відомі лише козакам. Козаки були невибагливі в їжі. Про них говорили: «Запорожці як діти: дай багато - все з'їдять, дай мало - будуть задоволені». До столу подавали такі страви: соломаху, тобто житнє борошно, густо зварене з водою й засмажене олією; козацьку тетерю - відвар із риби на

квасі, приправлений борошном і пшоном, щербу — рідко зварене борошно на ри́б'ячій ю́щі та куліш. Особливо козаки полубляли куліш, адже ця страва була калорійною та мала властивість згущуватись, що дозволяло її навіть висушувати для подальшого зберігання і брати в похід.

Вам необхідно на мить стати козацькими кухарями та за 3 хвилини приготувати цю страву із запропонованих складових. На столах лежить усе необхідне для кулешу. Але є і щось зайве. Відберіть всі необхідні продукти для приготування кулешу. Оцінка 5 балів.

Онлайн гра Завдання сласти пазл хто найперший то про

IV зупинка - "Умілий рибалка"

Одним з видів промислової діяльності козаків звичайно ж було рибальство. Як правило, рибна ловля була їх основним заняттям в перервах між походами. Тим більше, майже всі козачі поселення розбивали найчастіше саме біля річок або озер. Тому кожен козак намагався сам наловити риби. Риба була суттєвим додатком до раціону харчування козаків як влітку, так і взимку. Вам необхідно перелічити види риби, яка водилася у Дніпрі, річках та лиманах. Дану інформацію записати на виготовленому макеті. А допоможе вам у цьому книга " Гетьмани України ", яка розміщена на наших тематичних виставках. У розділі "Народження козацтва" та підрозділі " Багатство великого лу́гу" і поміщена дана інформація.

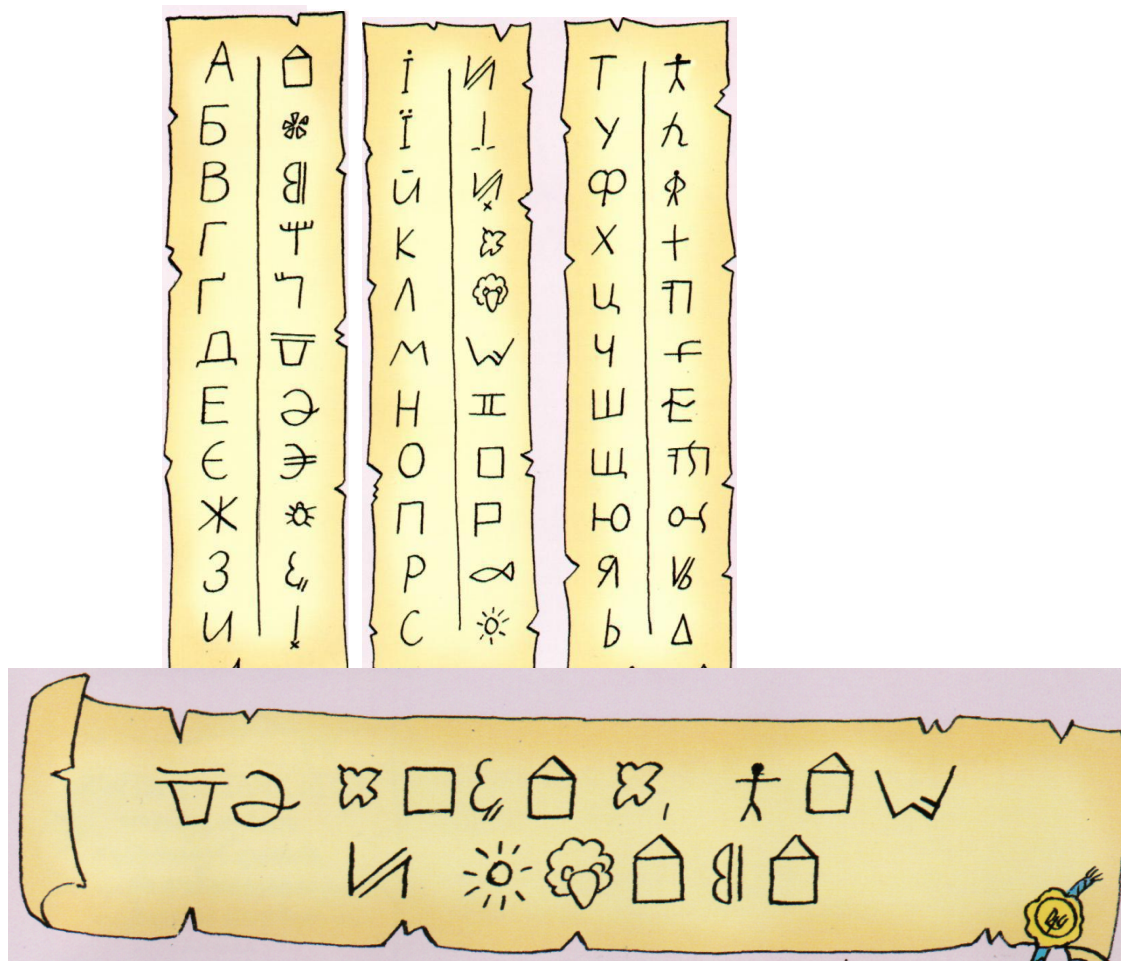
(Діти шукають інформацію та записують її на заздалегідь виготовлених макетах)

Оцінка від 1 до 5 балів.

V зупинка – «Зашифроване послання»

Уявіть, що вам, справжнім козацьким розвідникам, потрібно передати інформацію своєму війську. І, звісно ж, так, щоб ніхто не дізнався, про що йдеться у таємному листі. У цьому вам допоможе шифр. А чи зможете ви стати справжніми козацькими розвідниками, чи добре засвоїте шифрувальне письмо і чи зможете прочитати послання за допомогою шифру ми і побачимо через 5 хвилин

(учасникам надається секретна шифрограма, в якій зашифроване відоме українське прислів'я про козаків: Де козак, там і слава). Оцінка 3 бали

VI

зупинка - «Конкурс прислів'їв»

Про козаків, їх славні подвиги народ склав багато пісень, казок, легенд, приказок, прислів'їв. Під час цього конкурсу ви і познайомитися з

деякими з них. Я запропоную початок прислів'я, а вам необхідно підібрати до нього бажано "рідне", або кмітливе закінчення.

Оцінка: за кожну правильну відповідь 1 бал.

1. Козацькому роду — ... (нема переводу)
2. То не козак, що отаманом — ... (не думає бути)
3. Степ та воля —... (козацька доля)
4. Козак із пригорщі нап'ється, а — ... (з долоні пообідає)
5. Козак не боїться ні тучі, — ... (ні грому)
6. Терпи козаче— ... (отаманом будеш)
7. Де козак, — ... (там і слава)
8. Хліб та вода —... (козацька їда.)

VII зупинка - «Козацька скриня»

Учасникам необхідно прослухати опис предмета та назвати його.

1. Палиця з кулястим потовщенням, знак гетьманської влади. **(Булава)**
2. Який харчовий продукт, що зараз є неодмінним атрибутом кожного українського столу і знаходиться зараз у скриньці, ніколи не вживали у їжу козаки? **(Хліб)**
3. У цій скриньці знаходиться те, що за козацькими повір'ями рятувало від ворожої кулі. Про що йде мова та куди треба було покласти цей предмет?
(Грудочку рідної землі треба було покласти в чоботи)
4. В цій скриньці лежить предмет, який кожен козак зберігав у шкіряному футлярі. Деякі невігласи припускали, що козаки носили його за халявою чобота, але це не так. Що це за предмет? До речі, цей предмет ми держимо в руках кожен день. **(Ложка)**
5. Цей предмет найбільш часто козаки виготовлялися у вигляді простої вигнутої трубки розміром до 5 см. Але іноді зустрічалися дивовижних дизайнів: у вигляді пари чобітків, людського обличчя або раковини равлика. Місцеві

українські гончарі виготовляли найчастіше з білої глини. Дерев'яні робилися в основному з бузини, оскільки з неї легко виймалася серцевина. Запорожці вважали цей предмет «душею козака». Тому берегли і вважали своєрідним талісманом. Бувало якщо ламалася, господар міг захворіти або навіть померти. «Запорізьке товариство» називали цей предмет «носогрійкою» (Люлька).

6. Про цю деталь козацького вбрання казали: «Широкі, як Чорне море». (Шаровари).

VIII зупинка - «Математика з козаками»

Окрім зброї, сили та вміння битися, козаки мали ще одну значну перевагу – кмітливість, хитрість, веселість. Це додавало їм шансів здобути перемогу.

Козакам, які приходили на Січ давали прізвиська, предметам побуту давали свою влучну назву. А зараз ми з вами обчислимо приклади та відгадаємо одну з них.

МАТЕМАТИКА З КОЗАКАМИ

Обчисли вирази і доповни речення про козаків.

$9 + 8 = \square \square$

н

$14 - 8 = \square \square$

і

$7 + 4 = \square \square$

с

$4 + 8 = \square \square$

р

$13 - 5 = \square \square$

г

$17 - 8 = \square \square$

о

$6 + 9 = \square \square$

й

$7 + 6 = \square \square$

к

$10 - 3 = \square \square$

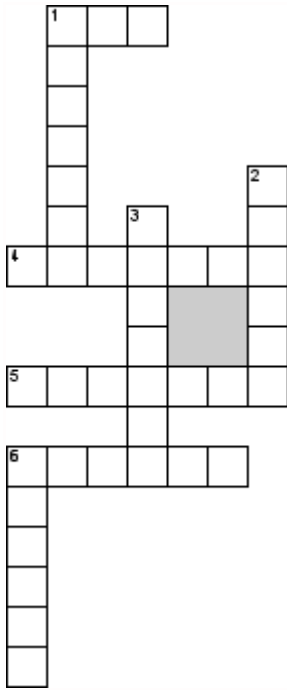
и

Коротенькі люльки козаки називали

17	9	11	9	8	12	6	15	13	7

Крім них у козаків були і великі люльки, які курило все товариство разом.

IX зупинка – «Кросворд»

По горизонталі:

1. Козацький уряд
4. Козацькі клейноди, відзнака писаря
5. Козацький музичний інструмент
6. Козацькі клейноди, відзнака гетьмана

По вертикалі:

1. Козацький прапор
2. Від якого слова пішла назва Січі?
3. Козацькі клейноди
6. Козацькі клейноди, відзнака гетьманської влади

Підведення підсумків

Після закінчення квесту команди збираються на місці старту. Журі підбивають підсумки та оголошують переможців. Команди-учасники обов'язково нагороджуються грамотами та призами.

Бібліотекар: Ось і завершилося наше свято. Дякуємо нашим козакам за розум, силу, спритність та кмітливість. Ви – гідні звання «сучасні козаки». Всім зичу міного козацького здоров'я та справжнього українського щастя. Нехай у ваших родинках панує достаток та справжній козацький дух!!!

Список використаних джерел

1. Барсук-Янківська Л. Як стати козаком за 7 днів / Леся Барсук-Янківська. – Київ: Країна Мрій, 2008. –28 с.:іл.
2. Гетьмани України. –Харків: Промінь, 2007. –248 с.:іл.
3. Косенко Л. Козаки: Лицарський орден України. Факти. Міфи. Коментарі / Леонід Косенко.–Харків: ВД «Школа», 2007. – 576 с.
4. Сценарій квесту «Козацькому роду-нема переводу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://creativnist27.blogspot.com/>
5. Козак і люлька: таємниця козацького диму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://na-skryzhalyah.blogspot.com/2017/04/blog-post_23.html